

Міністерство освіти і науки України
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К.Д.Ушинського»
Південноукраїнський центр професійного розвитку керівників та фахівців
соціономічної сфери

СУЧАСНІ ФОРМИ І МЕТОДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ

*ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-МЕТОДИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
14 грудня 2023 року*

ОДЕСА

УДК: 371.013+378(01)

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ:

Черненко Наталія Миколаївна - доктор педагогічних наук, професор, директор навчально-наукового інституту природничо-математичних наук, інформатики та менеджменту Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Соловейчук Олена Максимівна – фахівець Південноукраїнського центру професійного розвитку керівників та фахівців соціономічної сфери.

*Рекомендова вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
(протокол №6 від 28.12.2023 р.)*

Рецензенти:

Дарманська І. М. – доктор педагогічних наук, доцент, декан факультету педагогічної освіти та філології Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії.

Галус О. М. – доктор педагогічних наук, професор, проректор з наукової роботи Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії.

Княжева І. А – доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри педагогіки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Сучасні форми і методи організації освітнього процесу в умовах цифрової трансформації: збірник матеріалів всеукраїнської науково-методичної конференції. Одеса : Університет Ушинського, 2023. 118 с.

До збірника ввійшли матеріали всеукраїнської науково-методичної конференції, присвяченої різним аспектам організації освітнього процесу в умовах цифрової трансформації, сучасним методам та формам організації освітнього процесу у закладах освіти різного рівня, підготовці фахівців соціономічної сфери у закладах освіти.

Науковці висвітлюють питання щодо сучасних форм і методів організації освітнього процесу в умовах цифрової трансформації.

Відповідальність за зміст матеріалів несуть їх автори.

Список використаних джерел:

1. О. Олексюк, Л. Теряєва, і В. Теряєв, «Особливості організації освітнього процесу в умовах дистанційного навчання», ОД, вип. 1(40), с. 40–58, Бер 2023.
2. <https://sqe.gov.ua/yak-vchitelyu-organizuvati-svoyu-robotu-p>.

РОМЕНСЬКА Тамара Григорівна

**МОТИВАЦІЙНО-АДАПТАЦІЙНИЙ ЕТАП ТЕХНОЛОГІЇ
ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ПОБУТОВИХ НАВИЧОК У ДІТЕЙ
ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ДЦП**

При розробці формувальної технології формування соціально-побутових навичок (далі СПН) у дітей дошкільного віку з ДЦП ми спиралися на теоретичні положення вітчизняних і зарубіжних дослідників про специфіку формування СПН в умовах типового розвитку (А. Гончаренко, С. Кулачківська, В. Кузьменко, С. Ладивір, З. Плохій, Г. Раратюк, О. Кононко, Т. Поніманська, Туробі Мілані Фаріде Аббас, Тулу Каріні, Г. Урунтаєва, Шула Кабулі та ін.) і на з'ясовані впродовж констатувального етапу експерименту найбільш типові особливості СПН у дошкільників із ДЦП. Також ми враховували потенційні можливості розвитку зазначених компонентів соціально-побутової навички в цієї категорії дітей.

Виходячи з результатів констатувального експерименту, ґрунтуючись на розробках із даної проблеми (А. Бойко, Т. Луценко, Н. Войцель, Л. Вознюк, А. Заплатинська, Н. Кукса, М. Єфименко, М. Круль, Ненсі М. Джонсон Мартін, Сюзен М. Аттермієр, Кеннет Г. Дженс, І. Мамайчук, І. Омельченко, М. Родненко, О. Романенко, Л. Саєнко, К. Семенова, О. Чеботарьова, А. Шевцов, Л. Ханзерук, А. Фінк та ін.) було теоретично обґрунтовано, розроблено та апробовано на практиці педагогічну технологію формування СПН. Експериментальна методика формування СПН розраховувалася на дітей старшого дошкільного віку (6 і 7 років життя), які відвідують центри соціальної реабілітації чи спеціальні групи в дошкільних навчальних закладах комбінованого чи компенсуючого типів.

Технологія формування СПН складається з 4 основних етапів (мотиваційно-адаптаційного, базового, операційно-технічного, інтегративного етапу) кожен з яких передбачає формування мотиваційно-ціннісного, когнітивного, праксеологічного та соціокультурного компонентів. Кожен з етапів включав формування того чи іншого компонента з можливістю перенесення акцентів на той з них, який потребує найбільшої уваги.

Формування СПН у дітей із ДЦП базується на певній структурі таксономії: таксоні побутових навичок; таксоні соціальних навичок та їх поєднанні в єдине ціле, взаємодії між собою, взаємодетермінації і доповненні одна одної, що виходить із теоретичного обґрунтування бачення змісту поняття

СПН у дошкільників із ДЦП у відповідності з принципом мультидисциплінарності.

Одним із етапів технології формування СПН у дітей із ДЦП є мотиваційно-адаптаційний етап. Мета етапу: включення дитини в соціальне середовище та адаптація до нових умов шляхом проведення індивідуальних та групових корекційних занять, реабілітаційно-виховних адаптаційних заходів, формування мотиваційно-ціннісного, когнітивного, соціокультурного компонентів СПН, із врахуванням корекції розвитку рук.

Завдання мотиваційно-адаптаційного етапу формування СПН визначалися із врахуванням результатів попереднього дослідження та були спрямовані на:

- розвиток прагнення жити з людьми, які оточують, спільним життям, вступати з ними в безпосередній контакт, постійно перейматися проблемами дорослого світу (у дітей із ДЦП суттєво знижений рівень сформованості емоційної потреби);

- подолання комплексу невпевненості в собі, неадекватної самооцінки;

- усунення усталеної звички уникати труднощів, небажання їх долати, уміння знаходити обхідні шляхи в соціально-побутових ситуаціях;

- формування можливості самостійно задовольняти природну потребу в русі;

- формування здатності аналізувати й осмислювати власні дії, вчинки, мотиви, думки; співвідносити їх з очікуванням авторитетних для неї інших людей та моральними нормами, ідеальними еталонами;

- формування цілеспрямованої поведінки дітей із ДЦП, здатності доводити розпочату справу до логічного завершення;

- збагачення уявлень про явища предметного і соціального світу, які виходять за межі їх практичного досвіду;

- сприяння формуванню різних видів адаптації: соціально-середовищної (культури споживання, адаптації до умов середовища), соціокультурної (культури навчання, культури догляду, культури однолітків; міжкультурної (здатність до активної життєдіяльності в багатонаціональному та багатокультурному середовищі).

Засоби для забезпечення мотиваційно-адаптаційного етапу. Для проведення занять 2 блоку використовуються спеціальні мішечки, виготовлені за методикою А. Сиротюк.

Заняття з формування СПН у дітей старшого дошкільного віку проводяться в спеціально створеному кабінеті з використанням меблів та обладнання згідно з вимогами інтегральної, корекційно-розвивальної технології А. Петьо, у поєднанні зі створеними спеціальними секторами інтенсивного впливу: сектору вбирання «Я охайний», сектору кухні «Смачного», сектору відпочинку «Солодкого сну» [3].

Наочно-дидактичне забезпечення: стандартні таблиці-рисунки, атитюди Д. Кагана, Д. Лемкіна (модифікація авторська); рисунки за методикою «Оціни вчинок» А. Бомаріс (модифікація авторська).

Задіяні спеціалісти в реалізації етапу: соціальний педагог, вихователь соціальний по роботі з дітьми з інвалідністю та його асистент. Співпрацюють: лікар-педіатр, лікар-невролог, учитель-дефектолог, учитель-логопед, психолог, спеціаліст із фізичної реабілітації.

Форми проведення роботи: колективні та індивідуальні заняття, вид занять – тематичні заняття з формування СПН. Зазначені види занять проводилися вихователем соціальним по роботі з дітьми з інвалідністю та його асистентом і соціальним педагогом. Методи: словесні, наочні, практичні та ігрові.

Мотиваційно-адаптаційний етап складався із 16 занять, які містили в своїй структурі 2 блоки. 1 блок (8 занять) – «Школа рук» та 8 занять 2 блоку з формування СПН. Заняття проводилися 2 рази на тиждень, з черговістю 2 заняття в день. 1 заняття – «Школа рук» (1 блок) і друге заняття з формування СПН (2 блок).

1 блок передбачав проведення занять «Школи рук», які були націлені на: покращення координації рухів; нормалізацію розподілу тонуусу в м'язових групах верхніх кінцівок, зміцнення слабких м'язів, вироблення стереотипу правильного ортостатичного положення тіла; пригнічення патологічних рефлексів, гіперкінезів, синкінезій, формування предметно-маніпулятивної функції; профілактику патологічних установок і контрактур. Заняття проводилися з використанням меблів та пристосувань А. Петьо. Заняття «Школи рук» тематично пов'язані з формуванням СПН та співпадають із темами занять 2 блока [1, 2, 4].

2 блок. Теми занять виходять із таксонів, які представлені в моделі формування СПН, а саме, із поєднання таксонів соціальних та побутових навичок. Зміст зазначених занять був спрямований на формування п'яти груп навичок: навички адаптації до закладу, навички спілкування з ровесником, навички регуляції почуттів, навички альтернативи агресії, навички подолання стресу. Враховуючи сенситивність періоду старшого дошкільного віку, на заняттях поступово привчали кожну дитину з ДЦП до того, що є моменти, коли потрібно докласти вольових зусиль для досягнення результату, зосередити увагу на тому, що пояснює дорослий, зрозуміти значущість віддаленого результату[5].

Заняття мали модульну організацію навчально-пізнавальної діяльності з формування СПН. Змістово пізнавальні модулі створені за тематичним принципом. Темою кожного модуля є певний матеріал, що стосується адаптації дитини до умов закладу.

Структура занять модуля. Кожне заняття модуля включало кілька взаємопов'язаних етапів. 1 етап – мотивація діяльності. Педагог використовував (ігрову) або практичну ситуацію. 2 етап – постановка проблеми, розв'язання якої потребує використання нового знання. Навчальну проблему варто формувати за типом навчальних ситуацій (настанов), які виникають у соціально-побутовій діяльності дітей. Така форма, з одного боку, активізує наочно-образне мислення дитини в силу своєї життєвості, практичної

спрямованості, а з іншого – полегшує включення усвідомлених при її розв'язанні загальних понять у контекст будь-якого стихійного розмірковування про дії дорослих, які дитина спостерігає. 3 етап – предметно-перетворювальна діяльність дітей спрямована на «відкриття» ними нового знання. Вихованці на конкретному матеріалі опановували новий спосіб дій, нове знання (істотну властивість об'єкта). Важливо об'єктивувати кожну операцію. У ході заняття зверталась увагу на те, щоб запитання для дітей складали єдине ціле, щоб були взаємопов'язані та розкривали зв'язки навчального матеріалу.

Після серії запитань варто дати дітям зразок нового способу дій і кілька разів повторити висновки. 4 етап – узагальнення знання на основі відтворення нового способу дій у типових ситуаціях. Педагог керує пізнавальною діяльністю вихованців та разом з ними формулює висновок. 5 етап – підсумково-рефлексійний. На цьому етапі вчитель-реабілітолог активізує в мовленні дітей нове знання, організовує аналіз спільної діяльності. Зміст занять може бути різним, однак структура залишається сталою. Така організація реабілітаційного процесу з формування СПН забезпечувала формування в дітей не лише узагальнених уявлень, а й розумових операцій, які реалізовувались у процесі аналізу настанов. Використати свою свіжу статтю з настановами

Реалізація завдань мотиваційно-адаптаційного етапу технології формування СПН у дітей старшого дошкільного віку із ДЦП дає змогу перейти до вирішення завдань наступних етапів технології, а саме: базового, операційно-технічного, інтегративного етапу.

Список використаних джерел:

1. Бойко А., Карбишева Т. Система керованого навчання: інформаційно-методичний посібник для батьків, педагогів та реабілітологів. Суми: Університетська книга, 2009. 76 с.
2. Круль М. Система керованого навчання. Інтеграція реабілітаційно-навчально-соціальних заходів, присвячених дітям із раннім пошкодженням головного мозку та їх сім'ям. Замость, 2005. 70 с.
3. Ляшенко В. І. Формування життєвої компетентності дітей-інвалідів у центрах ранньої соціальної реабілітації: дис. на здобуття наукового ступеня канд. пед. наук: 13.00.05 соціальна педагогіка. Херсон, 2004. 236 с.
4. Програма «Рука – мозок» / під ред. А. Ванчової, А. Смолянинова, Е. Данілавичюте. Київ, 2012. 22 с.
5. Роменська Т. Г. Формування соціально-побутових навичок у дітей дошкільного віку із дитячим церебральним паралічем. дис. канд. наук з корекційної педагогіки: 13.00.03. Інститут спеціальної педагогіки і психології ім. Миколи Ярмаченка НАПН. Київ, 2018. – С.165-167.

КРАСНОПОЛЬСЬКА Тетяна Миколаївна E-learning course in the educational process of higher education institutions in the context of digitalization of education	56
КРЕСЮН Валентин Йосипович Необхідність розширення знань здобувачів вищої медичної освіти в галузі клінічної фармакології	59
ЛЕОНОВА Вероніка Іванівна Гармонізації емоційного стану особистості	62
ЛУПАН Ірина Володимирівна Підготовка майбутніх вчителів інформатики до дистанційного проведення позакласних заходів	64
МАСЮК Георгій Ігорович Вплив штучного інтелекту на освіту	66
НЕПОМНЯЦА Ірина Миколаївна Формування цифрової компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти: нові вимоги та можливості	69
ОРЛОВ Олександр Іванович Анкетування як метод опитування у практиці підготовки спортсменів	73
ПОЛЯК Катерина Юріївна Модерні методи і форми навчання у вищій школі як відповідь на виклики сучасного світу	77
РОМЕНСЬКА Тамара Григорівна Мотиваційно-адаптаційний етап технології формування соціально-побутових навичок у дітей дошкільного віку з дцп	81
РЯБІНОВА Ірина Михайлівна Впровадження новітніх методів проведення лекційного та практичного занять	85
ТЕМЧЕНКО Ользі Василівні Інформаційні системи й технології в управлінні: теоретичні аспекти	87
ТОКАРЄВ Олександр Віталійович Особливості дизайну інтерактивних засобів масових комунікацій. Роль чуттєвого та знакового апаратів свідомості людини	89
ФІЛІПЕНКО Ольга Іванівна Вища освіта в Україні: перспективи розвитку	91
ХЛЄБНІКОВА Таліна Миколаївна Підготовка менеджерів – керівників закладів освіти в умовах дистанційного навчання	93
ЧЕБИКІН Олексій Якович Стратегічні пріоритети розвитку бібліотеки Університету Ушинського в умовах цифрової трансформації	98
ЧЕРНОВОЛ-ТКАЧЕНКО Раїса Іванівна Новатики в освітньому просторі: проблеми і перспективи розвитку	101
ШЕПЕЛЬ Марина Євгенівна Using digital learning tools in teaching english students majoring in public management and administration	103
ШПАТАКОВА Оксана Леонідівна Методичні аспекти застосування інструментів цифровізації в умовах розвитку освітнього процесу	107